

Psikolojik Yardım Aramada Kendini Damgalama Ölçeği'nin (PYAKDÖ) Bir Türk Örneğinde Geçerlilik ve Güvenilirliği

Sevgi Sezer¹, Fatih Kezer²

¹Öğr. Gör. Dr., ²Araşt. Gör., Ankara Üniversitesi,
Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara - Türkiye

ÖZET

Psikolojik Yardım Aramada Kendini Damgalama Ölçeği'nin (PYAKDÖ) bir Türk örneğinde geçerlilik ve güvenilirliği

Amaç: Bu araştırmanın amacı, Psikolojik Yardım Aramada Kendini Damgalama Ölçeği'nin (PYAKDÖ) bir Türk örneğindeki geçerlilik ve güvenilirliğini incelemektir.

Yöntem: Ölçek maddeleri araştırmacılar ve her iki dili de iyi bilen üç uzman tarafından Türkçeye çevrilmiştir. İki uzman tarafından ölçeğin geri çevirisi yapılmış, ifadelerin uygunluğu açısından farklı alanlardaki uzmanlardan görüş alınmıştır. Kırk kişilik bir üniversite öğrenci grubu üzerinde ön uygulama yapılmıştır. Ölçek; geçerlilik ve güvenilirliğe ilişkin kanıtlar elde etmek amacıyla 299, ölçüt dayanaklı geçerliliğini belirlemek amacıyla da 202 üniversite öğrencisine uygulanmıştır. Ölçeğin yapısını belirlemek ve doğrulamak amacıyla, açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizinden (AFA ve DFA) yararlanılmıştır. Ölçeğin test-tekrar test güvenilirliği için ölçek, üç hafta ara ile 40 üniversite öğrencisine uygulanmıştır.

Bulgular: AFA ve DFA sonucunda, maddelerin Türk kültüründe iki faktörlü bir yapıya sahip olduğu saptanmıştır. Yirmi üç maddeye ait faktör yük değerlerinin 0.533 ile 0.771, madde toplam korelasyonlarının 0.445 ile 0.754 arasında değiştiği saptanmıştır. Ölçeğin tamamına ilişkin iç tutarlılık katsayısı (Cronbach alfa) 0.90, kararlılık katsayısı 0.82, ölçüt dayanaklı geçerliliği 0.71 olarak bulunmuştur.

Sonuç: Bu araştırmanın bulguları, PYAKDÖ'nün Türkçe formunun üniversite öğrencisi örneğinde psikolojik yardım aramada kendini damgalamayı, geçerli ve güvenilir bir şekilde ölçtüğünü göstermiştir.

Anahtar kelimeler: Psikolojik yardım arama, damgalama, kendini damgalama, toplumsal damgalama

ABSTRACT

The reliability and validity of Self Stigma of Seeking Help Scale (SSOSH) in a Turkish sample

Objective: The aim of this study is to examine the reliability and validity of Self Stigma of Seeking Help Scale (SSOSH) in a Turkish sample.

Methods: The scale items were translated into Turkish by the researchers and three specialists who have good knowledge of both languages. The scale was translated back by two specialists, and experts opinions from different fields were consulted on the properness of the phrases. The scale was pre-administered to 40 university students. The scale was administered to a group of 299 university students so as to obtain results on validity and reliability, and to a group of 202 university students so as to find out the concurrent validity. Exploratory and confirmatory factor analyses (EFA and CFA) were conducted to determine and confirm the structure of the scale. The scale was administered to a group of 40 university students over a three weeks interval for test-retest reliability of the scale.

Results: EFA and CFA showed that the items had a two-factor structure in Turkish culture. It was found out that factor loading of the 23 items ranged between 0.533 and 0.771; item-total correlation ranged between 0.445 and 0.754. Internal consistency coefficient (Cronbach's alpha) of the whole scale was found out to be 0.90, coefficient of stability 0.82, concurrent validity 0.71.

Conclusion: The results of this study show that the Turkish version of SSOSH is a reliable and valid scale for the assessment of self-stigma of seeking help on university student population.

Key words: Seeking psychological help, stigmatization, self-stigma, social stigma

Yazışma adresi / Address reprint requests to:
Öğr. Gör. Dr. Sevgi Sezer,
Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi,
Eğitimde Psikolojik Hizmetler Bölümü,
Cebeci Kampüsü, PK. 06400 Çankaya,
Ankara - Türkiye

Telefon / Phone: +90-312-363-3350

Faks / Fax: +90-312-363-6145

Elektronik posta adresi / E-mail address:
sevgisezer2012@gmail.com

Geliş tarihi / Date of receipt:
27 Nisan 2012 / April 27, 2012

Kabul tarihi / Date of acceptance:
27 Haziran 2012 / June 27, 2012

GİRİŞ

Psikolojik yardım almaya gereksinim duymakla psikolojik yardıma başvurmak her zaman birbirini

izlemeyebilmektedir. Psikolojik yardım hizmetlerinden yararlanabilecek birçok kişi ya bu hizmetleri almamayı tercih etmekte ya da başlasa bile tam bir katılım sağlamamaktadır. Bu kopukluğun nedenlerinden biri

“damgalama”dır (1-6). Damgalanma endişesi, psikolojik yardım sürecine katılımı engelleyebilecek iki tür tehlike arz etmektedir: Kişinin özsaygısını azaltması ve insanların elinden sosyal fırsatları alması (3).

Son yıllarda araştırmacılar, bireylerin, eyleme geçmeden önce öncelikle etkileşimde oldukları yakın çevrenin (stigmatization by others) (7) ve sonra içinde yaşadıkları toplumun yapması muhtemel damgalamalar (3) konusunda bir değerlendirme yaptıklarını ve bu sürecin sonunda yardım alma girişiminde bulunmayı ya da bulunmamayı tercih ettiklerine dikkat çekmişlerdir. Algılanan toplumsal damga ile psikolojik yardıma başvurma kararı arasında bir ilişki olduğu bilinmekle birlikte, damgalamanın bu karar verme sürecinde oynadığı karmaşık rol, Corrigan (3) bu konuya açıklık getirene kadar yeterince anlaşılammıştır. Corrigan (3), bireyin tedaviye başvurma kararını etkileyen iki tür damgalamadan söz etmiştir: Toplumsal damgalama ve kendini damgalama. Araştırmacıya göre, toplumsal damgalama riskinin artması kendini damgalama olasılığını da yükseltmektedir.

Vogel ve arkadaşları (8), özellikle bireyin yakın çevresinin yaptığı damgalamanın kendini damgalama riskini daha da arttırdığı, böylece bireyin psikolojik yardım aramaktan kaçındığını ileri sürmüşlerdir. Araştırmacılar, kendini damgalamaya rağmen kişinin psikolojik yardıma başvurma durumunda, bu durumun bireyin öz saygı ve öz yeterliğinin düşmesine neden olabileceğine ve toplumun ya da yakın çevrenin yaptığı damgalamanın içselleştirilmesi riskine dikkat çekmekte, böyle bir durumun bireyin kendini başkalarından aşağı, yetersiz ve güçsüz olarak algılamasına yol açabileceğini söylemektedirler (9,10).

Algılanan toplumsal damgalama ile kişinin psikolojik hizmetlere başvurma konusundaki istekliliği arasında doğrudan bir ilişki olduğu bilinse de (3,6,7), kendini damgalamanın rolü son yıllarda ele alınmaya başlanmıştır. Vogel ve arkadaşlarının (8) çalışması, kendini damgalamanın toplumsal damgalamaya göre psikolojik yardıma başvurmaya ilişkin tutumları ve bu konudaki istekliliği tahmin etmedeki rolünün daha belirleyici olduğuna dikkat çekmiştir. Profesyonel psikolojik destek arayışı kişinin öz saygısına yönelik potansiyel bir tehdit olarak algılandığında, kişi, çektiği duygusal acıya

karşın, yardım almayı bir zayıflık işareti ve başarısızlığı kabul etme olarak algıladığı için, yardıma başvurmama ya karar verebilmektedir. Bu durumda birey, yardıma ihtiyaç duyduğunu kabul etmesinin çekmekte olduğu acıdan daha kötü bir durum olduğunu düşünmektedir (8).

Vogel ve arkadaşları (6), damgalama sürecinin yalnızca psikiyatrik sorunlara ilişkin yardım arama söz konusu olduğunda değil, psikolojik danışma yardımı arama söz konusu olduğunda da aynı şekilde işlediğine dikkat çekmiştir. Psikiyatrik sorun yaşayan kişilerin karşılaştıkları damgalama ile psikolojik danışma yardımı alma nedeniyle vurulan damga aynı olmayabilir, fakat araştırmacıların bulgularına göre, psikolojik danışma yardımı alan bireyler, bu yardımı almayan bireylere göre daha fazla damgalandıklarını bildirmektedirler. Sibicky ve Dovidio (11) deneysel desene dayalı araştırmalarında, psikolojik danışma ve psikoterapi hizmetlerinden faydalanmış olarak etiketlenen kişilerin, hakkında böyle bir bilgi verilmemiş olan kişilere kıyasla daha itici olarak değerlendirildikleri ve bu kişilere karşı daha olumsuz davranışlar sergilendiği sonucunu elde etmişlerdir. Ben-Porath (12) tarafından yapılan senaryoya dayalı araştırmada, depresyon konusunda yardım aldığı söylenen kişiler, sırt ağrısı için yardım aldığı söylenen kişiler ve depresyon konusunda yardım almadığı söylenen kişilere kıyasla duygusal açıdan daha istikrarlı, daha az ilginç ve kendine güveni daha düşük olarak değerlendirilmişlerdir. Sonuç olarak, bireyin yalnızca psikiyatrik bir sorunu olması değil, herhangi bir sebeple psikolojik bir yardım hizmeti araması da toplum tarafından damgalanmaktadır.

Türkiye’de damgalama konusunda ulaşılan çalışmalar, çoğunlukla psikiyatrik sorunları olan kişilere yönelik damgalama konusundadır. 3P (psikiyatri, psikoloji, psikofarmakoloji) dergisinin Eylül 2004 eki “Stigma” başlığıyla çıkmıştır ve bu konuda ayrıntılı değerlendirmeler içeren önemli bir kaynaktır (13-18). Son yıllarda Türkiye’de psikolojik yardım arama tutumları konusundaki çalışmaların da arttığı görülmektedir. Türk ve Amerikan lisansüstü öğrencilerinin psikolojik yardım arama tutumlarını karşılaştıran bir araştırmada, iki ülke öğrencileri arasında profesyonel psikolojik yardım aramaya ilişkin tutumlar açısından manidar bir farklılık

bulunmamıştır (19). Ancak, araştırmalarda cinsiyet açısından kadınlar erkeklere göre psikolojik yardım arama ya ilişkin daha olumlu tutumlar ifade etmiştir (19,20). Bir diğer çalışma, sosyal damgalanma algısı ile psikolojik yardım alma niyeti arasında negatif yönde doğrudan bir ilişki olduğunu göstermiştir (21).

Araştırmalar, toplumsal damganın içselleştirilmesi durumunda bireyin yardım arayışına girme olasılığının daha da azalacağına dikkat çekmekte (22,23) ve damgalamanın bu farklı biçimlerini anlama, yardım arayışının önünde duran engelleri aşma konusunda bireylere yardımcı olmanın, psikolojik yardım hizmetleri alanındaki araştırmacılara önemli görevler yüklediğini göstermektedir. Bu çerçevede bu araştırmanın amacı, bireyin psikolojik yardım arama davranışı üzerinde kendini damgalamanın gücünü gösteren son araştırmaların da etkisiyle Vogel ve arkadaşları (8) tarafından geliştirilen Psikolojik Yardım Aramada Kendini Damgalama Ölçeği'nin psikometrik yapısını inceleyerek, Türkçeye uyarlamaktır. Bu ölçeğin Türkçeye kazandırılmasının, bu konuda yapılacak araştırmaları ve damgalama sürecinin anlaşılmasını kolaylaştıracağı düşünülmektedir.

YÖNTEM

Bu araştırma, Psikolojik Yardım Aramada Kendini Damgalama Ölçeği'nin (PYAKDÖ) (8) Türk kültürüne uyarlanıp, geçerlilik ve güvenilirlik kanıtlarının incelendiği bir araştırmadır.

Araştırma Grubu

Araştırmanın verileri dört farklı gruptan toplam 581 kişiden toplanmıştır. Türkçeye çevrilen ve uygulamaya hazır hale gelen testteki sorunlu maddelerin ve anlaşılmayan noktaların belirlenmesi için 40 kişilik bir üniversite öğrenci grubundan veri toplanmıştır. Geçerlilik ve güvenilirlik çalışmalarının büyük çoğunluğu için, 2009–2010 öğretim yılında öğrenim görmekte olan Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinden veri toplanmıştır. Çalışma grubunun %45.15'i üçüncü sınıf öğrencilerinden, %54.85'i dördüncü sınıf öğrencilerinden oluşmuştur. Öğrencilerin yaşları 19 ile 30 arasında değişmiştir

($X=22$). Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin %34.11'ini erkek, %65.89'unu kız öğrenciler oluşturmuştur. Altı farklı bölümden toplam 299 kişiden veri toplanmıştır. Bu verilerin 46'sı (%15.38) "Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği", 39'u (%13.73) "Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği", 47'si (%15.73) "Okul Öncesi Öğretmenliği", 51'i (17.06) "Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık", 43'ü (%14.38) "Sosyal Bilgiler Öğretmenliği" ve 73'ü (%24.41) "Zihin Engelliler Öğretmenliği" bölümü öğrencileriydi.

Test tekrar test güvenilirliğine ilişkin kanıt elde etmek amacıyla, ayrıca farklı bir 40 kişilik üçüncü ve dördüncü sınıf öğrenci grubundan yararlanılmıştır. Ölçüt dayanaklı geçerliliğin test edilmesi amacıyla, 2010–2011 öğretim yılında Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi'nde öğrenim görmekte olan beş farklı bölümden üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinden oluşan toplam 202 kişiden veri toplanmıştır. Bu 202 kişiyi, "Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği" bölümünden 32 (%15.84), "Okul Öncesi Öğretmenliği" bölümünden 68 (%33.66), "Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık" bölümünden 50 (%24.75), "Sınıf Öğretmenliği" bölümünden 35 (%17.33) ve "Sosyal Bilgiler Öğretmenliği" bölümünden 17 (%8.42) öğrenci oluşturmuştur.

Veri Toplama Araçları

Psikolojik Yardım Aramada Kendini Damgalama Ölçeği (PYAKDÖ): Vogel ve arkadaşları (8) PYAKDÖ'yü geliştirmek amacıyla tek bir boyut öngörerek bir madde havuzu oluşturmuşlar, daha sonra maddeleri inceleyerek ölçekteki madde sayısını 28'e düşürmüşlerdir. Araştırmacılar bu 28 madde için uzmanlardan görüş almış ve üç maddeyi ölçek dışında bırakmışlardır. Daha sonra bu 25 maddelik ölçek için geçerlilik ve güvenilirlik kanıtları elde edilmiş, her biri iyi çalışan (faktör yük değerleri >0.30 , madde toplam korelasyonları >0.50) 25 maddeden en iyi faktör yük değeri ve madde toplam korelasyonunu veren ilk 10 madde alınarak, nihai ölçek olarak kabul edilmiştir. Vogel ve arkadaşları (8) daha sonra bu 10 maddelik ölçek için geçerlilik ve güvenilirlik kanıtlarını elde etmek amacıyla, beş farklı gruba beş çalışma yürütmüşlerdir.

Araştırmacılar çalışma 1’de 10 maddelik ölçeğin başlangıçtaki güvenilirliği ve etmen yapısını incelemiştir. Çalışma 2’de etmen yapısını doğrulamak üzere doğrulayıcı faktör analizi yapan araştırmacılar, ayrıca ek güvenilirlik ve ölçeğe ilişkin başlangıç geçerlilik ölçümleri yapmışlardır. Çalışma 3’te yapı ve ölçüt geçerliliğini tekrarlayarak incelemelerine devam eden araştırmacılar, ölçeğin test-tekrar test güvenilirliğine bakmışlardır. Çalışma 4’te ölçek yeni bir örnekleme de tekrarlanıp çarpaz geçerliliğine bakılmış ve buna ilişkin kanıtlar elde edilmiştir. Son olarak, çalışma 5’te PYAKDÖ’nün psikolojik hizmetlere başvuranları ve hizmet alımında iki aylık süreyi dolduramayanları tahmin etme yeterliliğini incelemiştir. Geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları sonucunda 10 maddelik tek faktörlü nihai ölçek ortaya konmuştur.

Psikolojik Yardım Arama Tutumları Ölçeği (PYATÖ): Ölçüt dayanaklı geçerlilik için Türküm (24) tarafından geliştirilen Psikolojik Yardım Arama Tutumları Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek 18 maddeden oluşmaktadır. Bu maddelerin 12’si olumlu ifade, 6’sı olumsuz ifadedir. Tersine puanlanan maddeler dönüştürüldükten sonra tek bir toplam puan elde edilmektedir. Ölçek, 5’li Likert tipindedir. Ölçekten alınan yüksek puan psikolojik yardım arama tutumlarının olumlu olduğunu göstermektedir. Ölçeğin Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı 0.90, test-tekrar test geçerlilik katsayısı ise 0.77’dir.

İşlem

Bu çalışma kapsamında, Vogel ve arkadaşlarının (8) 10 maddelik nihai ölçeği değil, orijinal kültüründe 25 madde olarak geçerli ve güvenilir bulunan ölçeğin uzun hali uyarlanmış, bu 25 maddenin Türk kültüründe nasıl çalıştığı araştırılmıştır. Ölçeğin orijinali her ne kadar nihai olarak 10 maddeden oluşsa da, aslında orijinal ölçeği geliştiren araştırmacılar yüksek faktör yük değerine sahip 25 maddelik geçerli, güvenilir bir test elde etmişlerdir. Sadece testin uzunluğunu baz alarak ilk 10 maddeyi almışlardır. Ölçek geliştirme sürecinde seçilen maddelerin aslında seçilmeyen maddelerle etkileşimde olduğu ve bu etkileşim sonucunda seçildiği (25);

deneme maddelerinin yer aldığı uyarlama çalışmasında deneme maddelerinin yer almadığı çalışmaya göre iç tutarlılık katsayısının yüksek çıkması (26) gibi kültürler arası çalışmalar konusunda son yıllarda yapılan tartışmalar dikkate alınarak, bu çalışma kapsamında, orijinal kültüründe çalışan maddelerin Türk kültüründeki karşılığını bulabilmek ve söz konusu psikolojik özelliği daha iyi açıklayabilmek adına geçerli ve güvenilir olduğu bulunan 25 madde ele alınmıştır. Ölçeğin Türk kültürüne uyarlanması, Uluslararası Test Komisyonu’nun (ITC) belirlediği adımlar doğrultusunda yapılmıştır. Öncelikli olarak, orijinal ölçeğin geliştiricilerinden izin alınmıştır. Alınan onay üzerine çalışmaya başlanmıştır. Ölçeğin Türkçeye çevrilmesi için araştırmacılar ile birlikte, alan ve yabancı dil bilgisine sahip üç uzmandan faydalanılmıştır. Yapılan beş çeviri, araştırmacılar tarafından incelenerek tek form haline getirilmiştir. Oluşturulan formun geri çevirisi için İngilizce alanında iki uzmandan yardım alınmıştır. Geri çevirisi yapılan ölçek ile orijinal ölçek araştırmacılar tarafından karşılaştırılmış ve ifadelerde düzeltmeler yapılmıştır. Rehberlik ve psikolojik danışmanlık alanında uzman dört öğretim elemanından uzman görüşü alınmıştır. İfadelerin anlaşılabilirliği, hedef gruba uygunluğu, anlatım bozukluklarının tespiti vb. konularda iki farklı Türk dili uzmanından görüş alınmıştır. Ölçme ve değerlendirme alanında uzman iki farklı öğretim elemanından ölçeği incelemeleri istenmiş ve görüş alınmıştır. Hedef grubu temsil ettiği düşünülen 40 öğrenci üzerinde ön uygulama yapılmış, bununla birlikte öğrencilerden sorunlu gördükleri maddelere ilişkin görüşlerini belirtmeleri istenmiştir. İfadelere ilişkin uygulama yapılan grubun belirttiği noktalarda düzeltmeler yapılmıştır. İncelemeler ve düzeltmeler sonunda 25 maddelik nihai form uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Ölçekte yer alan 1-2-4-5-7-8-11-12-14-16-17-19-20-21-22-23-24-25 numaralı maddeler olumsuz ifade içerdiğinden, ters kodlanarak analize dahil edilmişlerdir.

Verilerin Analizi

Ölçeğin yapısını belirlemek ve doğrulamak amacıyla açılımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizinden yararlanılmıştır. Uyarlanan ve uygulanan maddelerin nasıl bir yapı oluşturduğunu tespit etmek amacıyla öncelikli

olarak açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Açımlayıcı faktör analizi ile belirlenen faktör yapısının doğrulanıp doğrulanmadığını tespit etmek için de doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi var olan örtük yapının ilgili veri seti ile doğrulanıp doğrulanmadığını test eden bir istatistik olup (25), modelin geçerliliği, uyum iyiliği istatistiklerine ve yapı geçerliliğine ilişkin kanıtların bir arada sunulmasına bağlıdır (26,27). Modelin uygunluğunu test etmede ki-kare testi uygulanmıştır. Ayrıca, Ortalama Hataların Karekökü (RMSEA), Uyum İyiliği İndeksi (GFI), Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (CFI), Normlaştırılmış Uyum İndeksi (NFI), Düzeltilmiş İyilik Uyum İndeksi (AGFI), Artımlı Uyum İndeksi (IFI), Basitlik/Yalınlık Uyum İndeksi (PGIF) gibi indeksler de değerlendirilmiştir (26-28).

Ölçeğin güvenilirlik çalışmaları kapsamında; test-tekrar test güvenilirliği olarak adlandırılan ve ölçeğin farklı iki zamanda uygulanmasıyla elde edilen kararlılık katsayısı; üç hafta ara ile 40 kişilik bir gruba tekrar uygulanarak elde edilen ölçeğin toplam puanları arasında Pearson momentler çarpım korelasyon katsayısı hesaplanarak elde edilmiştir. Ayrıca, ölçeğin iç tutarlılığı hakkında bilgi veren Cronbach alfa katsayısı hesaplanmıştır.

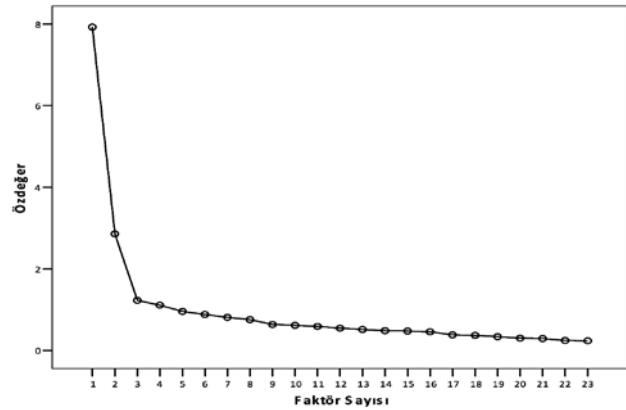
Ölçüt dayanaklı geçerlilik için, 25 maddelik Psikolojik Yardım Aramada Kendini Damgalama Ölçeği (PYAKDÖ) (8) ve 21 maddelik Psikolojik Yardım Arama Tutumları Ölçeği (PYATÖ) (24) aynı anda uygulanmış ve ölçeklerden elde edilen toplam puanlar arasındaki korelasyona bakılmıştır.

BULGULAR

Açımlayıcı Faktör Analizi

PYAKDÖ'nün uyarılma sürecinde, yapı geçerliliğinin ortaya konması için öncelikle açımlayıcı faktör analizi, daha sonra doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Açımlayıcı faktör analizinin yapılabilmesi için örneklem büyüklüğünün yeterliliği Keiser-Meyer-Olkin (KMO) testi ile incelenmiş ve veri setine ilişkin KMO değeri 0.91 bulunmuştur. Veri setinin normalliğine ilişkin kanıt olarak değerlendirilen Barlett Küresellik Testine bakılmış ve sonuç anlamlı bulunmuştur ($=3056.85$ $p<0.01$).

Yapılan açımlayıcı faktör analizi sonucunda bileşenlere ait açıklanan varyans, özdeğerler, (özdeğer1=7.950; özdeğer2=3.286; özdeğer3=1.255; özdeğer4=1.247; özdeğer5=1.098) ve yamaç-eğim (scree-plot) eğrisi (Şekil 1) incelenerek maddelerin iki faktör altında toplandığı tespit edilmiştir. Analizde dik döndürme yöntemlerinden olan varimax yöntemi kullanılmıştır.

Şekil 1: Psikolojik Yardım Aramada Kendini Damgalama Ölçeğindeki maddelere ilişkin yığılma grafiği

Analiz esnasında düşük faktör yük değeri (<0.30) veren iki madde, sırasıyla ölçekten çıkarılarak analiz tekrarlanmıştır. Ölçekte yer alan 4. ve 16. maddeler çıkarıldıktan sonra geriye kalan 23 maddeye ilişkin faktör analizi sonucunda; birinci faktöre ilişkin açıklanan varyans %34.47 ve ikinci faktöre ilişkin açıklanan varyans %12.43 olarak bulunmuştur. İki faktör ile toplam varyansın %46.90'ı açıklanmaktadır. Ölçeğin orijinali tek boyutlu olmasına rağmen, Türk kültüründe faktör yapısının neden iki boyutlu olduğu araştırılmış ve boyutlar isimlendirilmeye çalışılmıştır. Faktörlerden birinin ağırlıklı olarak "psikolojik yardım almayı benliği için bir tehdit olarak görme" üzerine; diğersinin ise "psikolojik yardım almayı benliğini destekleyici bir durum olarak görme" üzerine odaklandığı görülmüş ve isimlendirmeler de bu şekilde yapılmıştır. Ölçeğin Türk kültüründe iki boyutlu çalıştığı bilgisi, orijinal ölçeğin geliştiricileri ile paylaşılmış ve fikir alınmıştır. Maddelerin faktör yük değerleri Tablo 1'de verilmiştir (Tablo 1).

Tablo 1 incelendiğinde, 16 maddenin bir faktör oluşturduğu ve faktör yük değerlerinin 0.533 ile 0.771 arasında değiştiği gözlenmektedir. Yedi maddenin

Tablo 1: Psikolojik Yardım Aramada Kendini Damgalama Ölçeğindeki maddelere ait faktör yük değerleri

Madde	n	Ortalama	SS	Faktör 1	Faktör 2	Ortak Faktör Varyansı
Madde19	299	2.01	0.98	0.77		0.65
Madde20	299	2.05	1.00	0.77		0.66
Madde25	299	2.21	1.09	0.73		0.53
Madde22	299	2.30	1.11	0.72		0.52
Madde2	299	2.10	0.99	0.72		0.53
Madde21	299	1.99	1.08	0.72		0.48
Madde12	299	2.23	1.12	0.69		0.50
Madde11	299	1.77	0.89	0.68		0.49
Madde23	299	1.96	0.92	0.68		0.50
Madde5	299	1.98	0.97	0.68		0.49
Madde17	299	2.13	0.96	0.63		0.40
Madde24	299	2.39	1.10	0.63		0.39
Madde8	299	2.03	1.00	0.62		0.40
Madde1	299	2.05	0.94	0.60		0.38
Madde7	299	2.40	1.13	0.60		0.36
Madde14	299	2.51	1.09	0.53		0.29
Madde18	299	2.87	1.12		0.75	0.56
Madde9	299	2.46	1.11		0.70	0.54
Madde6	299	2.87	1.01		0.69	0.47
Madde3	299	2.66	1.20		0.66	0.44
Madde15	299	2.92	1.03		0.64	0.42
Madde13	299	2.47	1.11		0.60	0.40
Madde10	299	2.88	1.14		0.57	0.34

SS: Standart Sapma

ise ikinci bir faktör altında toplandığı ve faktör yük değerlerinin 0.569 ile 0.748 arasında değiştiği görülmektedir. Faktör yük değerinin minimum 0.30 olması gerektiği göz önüne alındığında, tüm maddelerin kabul edilebilir ve yüksek faktör yük değeri verdiği görülmektedir (25).

Güvenilirlik

23 maddelik ölçeğin tamamına ilişkin Cronbach alfa katsayısı 0.90 olarak bulunmuştur. Bu değer, ölçeğin iç tutarlılığının yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçek iki alt boyuta sahip olduğundan, alt boyutların kendi içinde tutarlılığına da bakılmıştır. Madde-toplam korelasyonları Tablo 2’de verilmiştir (Tablo 2). On altı maddelik ilk faktöre ilişkin Cronbach alfa katsayısı 0.92 bulunmuştur. Tablo 2 incelendiğinde, ilk faktöre ilişkin madde-toplam korelasyonlarının 0.461 ile 0.754 arasında değiştiği gözlenmektedir. Yedi maddelik ikinci alt boyuta ilişkin Cronbach alfa katsayısı 0.79 bulunmuştur. Yine Tablo 2’ye bakıldığında, ikinci faktöre ilişkin

madde-toplam korelasyonlarının 0.445 ile 0.613 arasında değiştiği görülmektedir. Madde-toplam korelasyonları aynı zamanda maddelere ilişkin ayırt ediciliğin de bir ölçüsü olarak yorumlanmaktadır. Ayırt edici bir maddenin minimum 0.40 ayırt edicilik katsayısına sahip olması gerektiğinden, ölçekteki tüm maddelerin iyi derecede ayırt edici olduğu görülmektedir (29). Ölçeğin test-tekrar test güvenilirliği için üç hafta ara ile 40 kişilik üniversite öğrenci grubuna uygulama yapılmış ve uygulama sonrasında kararlılık katsayısı 0.82 olarak bulunmuştur.

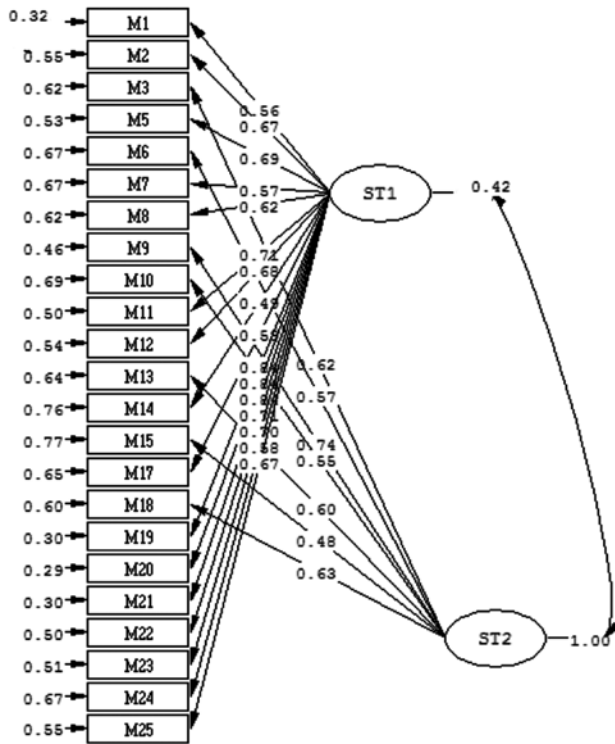
Doğrulayıcı Faktör Analizi

Açımlayıcı faktör analizi sonucunda iki boyutlu olarak bulunan 23 maddelik PYAKDÖ’nün faktör yapısının doğruluğunun test edilmesi amacıyla doğrulayıcı faktör analizinden yararlanılmıştır. Örtük değişkenler ve bağımsız değişkenler göz önüne alındığında, modele ilişkin diyagram Şekil 2’de verilmiştir (Şekil 2).

Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ki-kare değeri

Tablo 2: Psikolojik Yardım Aramada Kendini Damgalama Ölçeğindeki maddelere ait madde-toplam korelasyonları

Madde	Faktör 1		Faktör 2	
	Madde-Toplam Korelasyonu ¹	Madde	Madde-Toplam Korelasyonu ¹	Madde
Madde1	0.56	Item3	0.53	
Madde2	0.67	Item6	0.51	
Madde5	0.65	Item9	0.61	
Madde7	0.54	Item10	0.47	
Madde8	0.58	Item13	0.49	
Madde11	0.65	Item15	0.45	
Madde12	0.64	Item18	0.59	
Madde14	0.46			
Madde17	0.57			
Madde19	0.75			
Madde20	0.75			
Madde21	0.67			
Madde22	0.67			
Madde23	0.64			
Madde24	0.55			
Madde25	0.66			
Madde Ort.	2.27		2.73	
Minimum	1.77		2.46	
Maksimum	3.52		2.92	
Ranj	1.75		0.46	
Varyans	0.20		0.41	

¹n=299**Şekil 2: Doğrulayıcı faktör analizine ilişkin diyagram**

645 bulunmuş ($p < 0.01$), ki-kare değerinin serbestlik derecesine oranı 2.87 olarak elde edilmiştir. Alan yazında belirtildiği üzere, tek başına ki-kare değeri iyi bir modeli ortaya koymak için tek başına yeterli gelmemektedir. Bu sebeple, modelin uygunluğu için uyum indeksleri de incelenmiştir.

Uyum indekslerinden Ortalama Hataların Karekökü (RMSEA) 0.08 olarak tespit edilmiştir. Normlaştırılmamış Uyum İndeksi (NNFI), Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (CFI) ve Artmalı Uyum İndeksi (IFI) 0.96 bulunmuştur. Normlaştırılmış Uyum İndeksi (NFI) 0.94, Uyum İyiliği İndeksi (GFI) 0.84 olarak tespit edilmiştir. Düzeltilmiş İyilik Uyum İndeksi (AGFI) değeri 0.81 olarak bulunmuştur. Modelin uygunluğuna ilişkin değerler incelendiğinde, kabul edilebilir düzeyde oldukları görülmektedir (30,31).

Ölçüt Dayanaklı Geçerlilik

Ölçüt dayanaklı geçerlilik için 25 maddelik Psikolojik Yardım Aramaya İlişkin Kendini Damgalama Ölçeği ve 21 maddelik Psikolojik Yardım Arama Tutumları Ölçeği 202 kişilik öğrenci grubuna birlikte uygulanmış ve ölçeklerden elde edilen toplam puanlar arası korelasyon 0.71 olarak bulunmuştur.

TARTIŞMA

Giderek karmaşıklaşan modern yaşama uyum sağlamak her geçen gün daha da zorlaşmaktadır. Bu gerçek psikolojik yardım hizmetlerine olan ihtiyacın karşılanmasının önemini göstermektedir. Fakat tartışıldığı üzere, toplumsal ve bireysel kaygılar, bireyleri ihtiyaçları olmasına karşın bu hizmetleri almaktan alıkoyabilmektedir. Araştırmalar damgalamanın, bireylerin psikolojik yardım hizmeti arayışına ve bu hizmetlere tam bir katılım sağlamasına engel olabileceğini desteklemektedir. Özellikle, etiketle beraber gelen sosyal reddedilme ve azalan öz saygı tehdidi hizmetlerin gereğinden az kullanılmasına neden olabilmektedir. Türkiye’de konu hakkında daha etraflı araştırmalar yapılmasına yardımcı olacak ölçme araçlarına ihtiyaç olduğu görülmüştür.

Bu çalışma ile Vogel ve arkadaşları (8) tarafından geliştirilen ve psikolojik yardım arayışına ilişkin bireyin

kendine yönelik damgalamasını ölçen PYAKDÖ Türkçeye kazandırılmıştır. PYAKDÖ'nün Türkçeye kazandırılması ile damgalamanın farklı değişkenlerle ilişkisini ortaya koyan niceliksel veriler elde edilmesi, bu veriler aracılığıyla konunun kuramsal zemininin desteklenmesi ve böylece bireyin kendine yönelik damgalamasına ilişkin önleme çalışmaları yapılmasına katkıda bulunulması beklenmektedir.

Psikolojik yardım alıp almama kararını belirleyen bu sürecin doğru anlaşılması, psikolojik yardım hizmetlerinin önündeki engellerin doğru yorumlanmasına ve sağlıklı çözümlerin bulunmasına katkıda bulunacaktır. Bu çalışma ile psikolojik yardım arama sürecinde bireyin kendisi tarafından kendisine yapması muhtemel damgalamaya dikkat çekilmesi, konunun Türkiye'de psikolojik hizmetler alanındaki araştırmacılar tarafından daha ayrıntılı araştırılmasına katkıda bulunulması ve zaman içinde alınabilecek önlemler konusunda adımlar atmak gibi konularda alana katkıda bulunulması beklenmektedir.

Çalışmanın üniversite öğrencilerinden oluşan bir örneklem üzerinde yapılması, ölçeğin orijinal yapısının Türk kültüründe korunması adına belirli niteliklere sahip, empati becerisi yüksek bir grupta maddelere verilen tepkilerin Türkiye örneğine göre daha sınırlı bir ranja sahip olması gibi etkenler bir sınırlılık teşkil etmiştir. Orijinal ölçeğin geliştirildiği hedef grup doğrultusunda, Türkiye genelinde geniş ve farklı örneklemlele çalışmaları yinelemek ve geliştirmek, bu araştırmayla elde edilen sonuçlara katkılar sağlayacak ve pekiştirecektir. Psikolojik danışma ve psikoterapi hizmetleri sürecinde, gerek destek alan bireyler gerekse destek veren uzmanlar bakımından önemli bir konu olan damgalamanın Türkiye'de yeni yeni ele alınıyor olması dikkate alındığında, bu çalışmanın daha sonraki norm ve standardizasyon çalışmalarına ışık tutacağı umulmaktadır.

KAYNAKLAR

1. Komiya N, Good GE, Sherrod NB. Emotional openness as a predictor of college students attitudes toward seeking psychological help. *J Couns Psychol* 2000; 47:138-143.
2. Hashimoto K, Elia D, Chambliss C. Cross-cultural differences in counseling attitudes: Japanese versus the United States students. *Resources in Education* 2002; ERIC/CASS. CG031905.
3. Corrigan PW. How stigma interferes with mental healthcare. *Am Psychol* 2004; 59:614-625.
4. Vogel DL, Wester SR, Wei M, Boysen GA. The role of outcome expectations and attitudes on decisions to seek professional help. *J Couns Psychol* 2005; 52:459-470.

SONUÇ

Bu çalışmada PYAKDÖ'nün yapı geçerliliğini ortaya koymak amacıyla açılıyıcı ve doğrulayıcı faktör analizi yapılmış, ölçeğin Türk kültüründe iki faktörlü bir yapı gösterdiği görülmüştür. Orijinal haliyle 25 madde olarak ele alınan ölçekten, ölçeği geliştiren araştırmacıların, sadece ölçeğin uzunluğuna ilişkin bir kaygıyla, en yüksek faktör yük değeri veren 10 maddeyi almış olmaları psikometrik açıdan tartışılabilir. Bu çalışmada 25 madde üzerinden geçerlilik ve güvenilirlik kanıtları sunulmaya çalışılmış, ancak ele alınan çalışma grubu doğrultusunda iki maddenin hiçbir şekilde çalışmadığı saptanmıştır. Her ne kadar orijinal ölçek yapısı korunmaya çalışılsa da, çalışmayan maddelerin ölçekte yer alması ölçeğin geçerliliğini ve güvenilirliğini tehlikeye atacağından, iki madde ölçek dışında bırakılmıştır. Daha geniş gruplar üzerinde ilerki zamanlarda, bu çalışma ışığında maddeler tekrar denenecek, gerek 25 maddelik uzun form gerekse 10 maddelik kısa formun geçerliliği ve güvenilirliği yeniden incelenebilir. Yirmi üç maddelik ölçeğin tamamına ilişkin Cronbach alfa katsayısı 0.90 olarak bulunmuştur. Bu değer, ölçeğin iç tutarlılığının yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçek iki alt boyuta sahip olduğundan, alt boyutların kendi içinde tutarlılığına da bakılmıştır. On altı maddelik ilk faktöre ilişkin Cronbach alfa katsayısı 0.92, yedi maddelik ikinci alt boyuta ilişkin Cronbach alfa katsayısı ise 0.79 bulunmuştur. Ölçeğin test-tekrar test güvenilirliğine bakılmış ve üç hafta ara ile 40 öğrenciye yapılan uygulama sonrasında kararlılık katsayısı 0.82 olarak bulunmuştur. Ölçeğin ölçüt dayanaklı geçerliliğine, Türküm (24) tarafından geliştirilen PYATÖ ile bakılmıştır. Ölçüt dayanaklı geçerlilik katsayısı 0.71 bulunmuştur. Sonuç olarak, bu araştırmamızın bulguları, PYAKDÖ'nün Türkçe formunun bireylerin kendilerine yönelik damgalamasını saptamada geçerli ve güvenilir bir araç olduğunu göstermiştir.

5. Corrigan P, Watson AC, Barr L. The self-stigma of mental illness: implications for self esteem and self efficacy. *J Soc Clin Psychol* 2006; 24:875-884.
6. Vogel DL, Wade NG, Hackler AH. Perceived public stigma and the willingness to seek counseling: the mediating roles of self-stigma and attitudes toward counseling. *J Couns Psychol* 2007; 54:40-50.
7. Vogel DL, Wade NG, Ascherman PL. Measuring perceptions of stigmatization by others for seeking. Psychological help: reliability and validity of a new stigma scale with college students. *J Couns Psychol* 2009; 56:301-308.
8. Vogel DL, Wade NG, Haake S. Measuring the self-stigma associated with seeking psychological help. *J Couns Psychol* 2006; 53:325-337.
9. Link BG, Struening EL, Neese-Todd S, Asmussen S, Phelan J. Stigma as a barrier to recovery: the consequences of stigma for the self-esteem of people with mental illness. *Psychiatr Serv* 2001; 52:1621-1626.
10. Markowitz FE. The effects of stigma on the psychological well-being and life satisfaction of persons with mental illness. *J Health Soc Behav* 1998; 39:335-347.
11. Sibicky M, Dovidio JF. The stigma of counseling; stereotypes, interpersonal reaction and the self-fulfilling prophecy. Annual meeting of the Eastern Psychological Association, 1984.
12. Ben-Porath DD. Stigmatization of individuals who receive psychotherapy: an interaction between help seeking behavior and the presence of depression. *J Soc Clin Psychol* 2002; 21:400-413.
13. Özmen E, Taşkın EO. Ruhsal hastalığa yönelik tutumların ruh sağlığı hizmetlerine etkisi. *3P Psikiyatri-Psikoloji-Psikofarmakoloji Dergisi* 2004; 12:83-91.
14. Demet MM. Anksiyete bozukluklarına yönelik tutumlar ve damgalama. *3P Psikiyatri-Psikoloji-Psikofarmakoloji Dergisi* 2004; 12:65-69.
15. Özmen E, Taşkın EO, Özmen E, Demet MM. Hangi etiket daha damgalayıcı. Ruhsal hastalık mı? Akıl hastalığı mı? *Türk Psikiyatri Derg* 2004; 15:47-55.
16. Ögel K. Alkol ve madde kullanım bozukluklarına yönelik tutumlar ve damgalama. *3P Psikiyatri-Psikoloji-Psikofarmakoloji Dergisi* 2004; 12:71-75.
17. Aydemir Ö. Bipolar bozukluğa yönelik tutumlar ve damgalama. *3P Psikiyatri-Psikoloji-Psikofarmakoloji Dergisi* 2004; 12:61-64.
18. Ünal S, Hisar F, Çelik B, Özgüven Z. Üniversite öğrencilerinin ruhsal hastalığa yönelik inançları. *Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi* 2010; 23:145-150.
19. Keklik İ. Profesyonel psikolojik yardım aramaya ilişkin tutumlar: Türk ve Amerikan lisansüstü öğrencilerle karşılaştırmalı bir çalışma. *Eurasian Journal of Educational Research* 2009; 37:159-173.
20. Atik G, Yalçın İ. Help-seeking attitudes of university students: the role of personality traits and demographic factors. *S Afr J Psychol* 2011; 41:328-338.
21. Topkaya N. Psikolojik yardım niyetinin sosyal damgalanma, tedavi korkusu, beklenen yarar, beklenen risk ve tutum faktörleriyle modellenmesi. *Doktora Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2011.*
22. Vogel DL, Wade NG. Stigma and help-seeking. *The Psychologist* 2009; 22:20-23.
23. Larson JE, Corrigan PW. Psychotherapy for self-stigma among rural clients. *J Clin Psychol* 2010; 66:524-536.
24. Türküm AS. Stresle başa çıkma biçimi, iyimserlik, bilişsel çarpıtma düzeyleri ve psikolojik yardım almaya ilişkin tutumlar arasındaki ilişkiler: Üniversite öğrencileri üzerinde bir araştırma. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 2001; 1:1-16.
25. Tabachnick BG, Fidell LS. Using multivariate statistics. 5th edition. USA: Pearson Education, 2007;607-610.
26. Hair J, Anderson R, Babin B, Black W, Tahtam R. *Multivariate Data Analysis*. New Jersey: Prentice Hall Inc., 2006;745-762.
27. Schumacker RE, Lomax RG. *A Beginner's Guide To Structural Equation Modeling*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates Publishers, 2004;79-122.
28. Kline RB. *Principles And Practice Of Structural Equation Modeling*. New York: The Guilford Press, 2000;80-100.
29. Ebel RL. *Essentials of Educational Measurement*. New Jersey. Prentice Hall. Inc., 1972;382-406.
30. Schermelleh-Engel K, Moosbrugger H. Evaluating the fit of structural equation models: tests of significance and descriptive goodness-of-fit measures. *Methods of Psychological Research Online* 2003; 8:23-74.
31. Jöreskog KG, Sörbom D. *Lisrel 8: User's Reference Guide*. Chicago. IL: Scientific Software International Inc., 2001.